

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

7/15919

GK 23

Sayı : B.13.SGB.0.13.00.00-610- 2440
Konu : Yazılı Soru Önergesi (7/15919)

22 -11- 2010

55199

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 05/10/2010 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-25222 sayılı yazınız.

Ardahan Milletvekili Ensar ÖĞÜT'e ait 7/15919 Esas No'lu yazılı soru önergesi Bakanlığımızca incelenmiş olup konuya ilişkin bilgiler ekte sunulmaktadır. Bilgilerinize arz ederim.

Ömer DİNÇER
Bakan

EK : 1 yazı

İnönü Bulvarı No:42 Emek 06520 Ankara
Tel : 0312 212 20 72 – Faks : 0312 215 18 00
www.csgb.gov.tr

İrtibat : G.KODAL Araştırmacı
Tel : 296 64 36
e-mail : gkodal@csgb.gov.tr

ARDAHAN MİLLETVEKİLİ ENSAR ÖĞÜT'ÜN 7/15919 ESAS NO'LU
YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN CEVAP

Özellikle küresel ekonomik kriz şartlarında ağırlaşan tabloya rağmen alınan tedbirler, ortaya konan teşvik ve istihdam paketleri, kararlılıkla yürütülen ekonomik ve sosyal politikalar sayesinde krizin muhtemel olumsuz etkileri en aza indirilmiştir. İstihdamda olanların işlerini kaybetmemeleri; işsiz vatandaşlarımızın ise istihdama kazandırılmaları amacıyla, mevcut düzenleme ve uygulamalara ek olarak, kamuoyunda "istihdam paketleri" olarak da bilinen yasalarla, işsizlikle mücadelenin hukuki ve idari zemini güçlendirilmiştir.

Bu çerçevede, gerçekleştirilen yasal düzenlemeler aşağıda belirtilmiştir.

Kamuoyunda "ilk istihdam paketi" olarak da bilinen 5763 Sayılı "İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun" ile;

İşsizlik sigortasının kapsamı genişletilmiştir. "Kısa çalışma ve kısa çalışma ödeneği" ve "İşverenin ödeme aczine düşmesi" ne ilişkin hükümler 4857 sayılı İş Kanununda yer alırken bu düzenlemeler 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu bünyesine alınmıştır. Böylelikle Deniz İş Kanunu, Basın İş Kanunu gibi farklı kanunlara tabi olarak çalışanların Kısa Çalışma Ödeneği ve Ücret Garanti Fonundan yararlanmalarının önündeki yasal engel kaldırılmıştır.

İşsizlik ödeneği miktarı; asgari ücretin brüt tutarının yüzde seksenini geçemeyecek şekilde sigortalının son dört aylık prime esas kazançları dikkate alınarak hesaplanan günlük ortalama brüt kazancının yüzde kırkı olarak belirlenmiştir. Böylece ödenek miktarında yaklaşık yüzde 12 oranında kalıcı bir iyileştirme sağlanmıştır.

İŞKUR'a kayıtlı diğer işsizlere verilecek olan iş bulma, danışmanlık hizmetleri, mesleki eğitim, işgücü uyum ve toplum yararına çalışma hizmetleri ile işgücü piyasası araştırma ve planlama çalışmalarının giderlerinin İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanması mümkün hale gelmiştir. Yapılan düzenleme ile Fona bir önceki yıl içinde aktarılan devlet payının yüzde 30'u bu kapsamda kalıcı olarak kullanılabilir hale gelmiştir. Bakanlar Kurulu kararıyla bu oran 2009 yılında yüzde 50'ye çıkarılmıştır.

İşçilerin elektronik ortamda işsizlik ödeneğine başvurmasının yasal alt yapısı oluşturulmuştur.

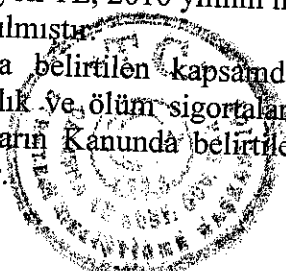
Kayıt dışı istihdamla mücadele için kurumlararası veri paylaşımının yolu açılmıştır.

Sigortalı işsizlerin işsizlik sigortasına hak kazanma koşullarını taşımaları durumunda, gerekli işlemler yapıldıktan sonra, İŞKUR'a başvurdıkları ayın sonuna kadar işsizlik sigortası hizmetlerinden faydalanma imkânı doğmuştur. Böylelikle ödemeler için başvuruyu takip eden ayın sonunu bekleme mecburiyeti ortadan kaldırılmıştır.

18 yaşından büyük ve 29 yaşından küçük olanlar ile yaş şartı aranmaksızın 18 yaşından büyük kadınların, kanunun aradığı şartları taşımaları durumunda, prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan sigorta primine ait işveren hisselerinin; birinci yıl için yüzde yüzü, ikinci yıl için yüzde sekseni, üçüncü yıl için yüzde altmışı, dördüncü yıl için yüzde kırkı, beşinci yıl için yüzde yirmisi, İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanması yönünde düzenleme yapılmıştır. Böylelikle kadınların ve 18-29 yaş arası gençlerin ilave istihdamlarına teşvik getirilmiştir.

Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamındaki yatırımlara öncelik vermek kaydıyla münhasıran ekonomik kalkınma ve sosyal gelişmeye yönelik yatırımlarda kullanılmak üzere Fonun mevcut nema gelirlerinden 2008 yılında 1 milyar 300 milyon TL, 2009 yılında 4 milyar 141 milyon TL, 2010 yılının ilk beş ayında ise 1 milyar 623 milyon TL, Fon tarafından Hazineye aktarılmıştır.

Kanunda belirtilen kapsamdaki sigortalıları çalıştıran özel sektör işverenlerinin, malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primlerinden, işveren hissesinin beş puanlık kısmına isabet eden tutarın Kanunda belirtilen esaslar çerçevesinde Hazinece karşılanacağı hüküm altına alınmıştır.

Kanunda belirtilen esaslar çerçevesinde özel sektör işverenlerince çalıştırılan özürli sigortalılar ile korumalı işyerlerinde çalıştırılan özürli sigortalıların prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan sigorta primine ait işveren hisselerinin tamamının, kontenjan fazlası özürli çalıştırılan, yükümlü olmadıkları halde özürli çalıştırılan işverenlerin bu şekilde çalıştırdıkları her bir özürli için prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan sigorta primine ait işveren hisselerinin yüzde ellisinin Hazinece karşılanacağı düzenlenmiştir. Böylece özürli istihdamı teşvik edilmiştir.

İl İstihdam ve İl Mesleki Eğitim Kurulları birleştirilerek daha işlevsel hale getirilmiştir.

İlk istihdam paketi ile getirilen düzenlemeler, "ikinci istihdam paketi" olarak anılan ve 18.02.2009 tarihinde kabul edilen "5838 Sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" ile geliştirilerek korunmuştur. Söz konusu Kanunla;

2008 ve 2009 yıllarında kısa çalışma için yapılan başvurulara münhasır olmak üzere, kısa çalışma için öngörülen azami üç aylık sürenin altı ay olarak uygulanacağı, kısa çalışma ödeneği miktarının yüzde 50 oranında artırılarak ödeneceği ve kısa çalışma ödeneği olarak yapılan ödemelerin başlangıçta belirlenen işsizlik ödeneği süresinden düşülmeyeceği hüküm altına alınmıştır.

22/6/2009 tarihli ve 2009/15129 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun geçici 8 inci maddesinde belirtilen esaslar çerçevesinde; 31/12/2009 tarihine kadar uzatma başvurusunda bulunulması, bir önceki kısa çalışma uygulamasının sona ermesi, kısa çalışma uygulaması devam eden ve aynı kişileri kapsayan uzatma talepleri hariç diğer talepler için yeni bir uygunluk tespiti yapılması koşulu ile kısa çalışma süresinin altı ay daha uzatılması kararlaştırılmıştır.

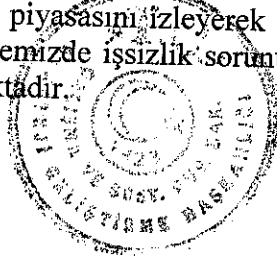
Önceki paketle getirilen teşvikler, hem kapsam hem süre bakımından uzatılmıştır.

5921 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu İle Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 1 inci ve 2 inci maddesi ile 4447 sayılı Kanunda düzenlemeler yapılmıştır. Böylelikle işsizlik ödeneği alanların Kanunda belirtilen esaslar dâhilinde işe alınması kaydıyla prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan kısa vadeli sigorta primi tutarının yüzde biri olmak üzere işçi ve işveren payı sigorta primleri ile genel sağlık sigortası primi, kalan işsizlik ödeneği süresince İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanacaktır.

2009 yılına münhasır olmak üzere, İşsizlik Sigortası Fonunun nema gelirlerinden dörtte üçünün, Fon tarafından Hazine İç Ödemeler Muhasebe Birimi hesaplarına aktarılması ve genel bütçenin (B) işaretli cetveline gelir kaydedilmesi ve kaydedilen bu tutarların, Yüksek Planlama Kurulu kararına istinaden Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamındaki yatırımlar öncelikli olmak üzere ekonomik kalkınma ve sosyal gelişmeye yönelik altyapı yatırımlarında kullanmak üzere ilgili idare bütçelerine ödenek kaydetmesi hususunda Maliye Bakanının yetkili kılınması hüküm altına alınmıştır.

Kanunda belirtilen usuller çerçevesinde 2009 yılı Nisan ayı sigortalı sayısına ilave olarak 31/12/2009 tarihine kadar işe alınan ve fiilen çalıştırılanlar için; prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan sigorta primlerinin işveren hisselerine ait tutarın, altı ay boyunca İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanması öngörülmüştür. Ayrıca primlerin Fondan karşılanma süresini altı aya kadar daha uzatmaya Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır.

İşsizliğin önlenmesi ve istihdamın artırılması yönünde ülkemiz kamu istihdam kurumu olan İŞKUR'un da önemli çalışmaları bulunmaktadır. Klasik "iş ve işçi bulmaya aracılık hizmetlerinin yanı sıra, işgücü piyasasını izleyerek aktif ve pasif işgücü programlarını etkin bir şekilde uygulamaya ve ülkemizde işsizlik sorununun çözümüne yönelik önemli proje ve faaliyetleri yürütmeye çalışmaktadır.

I. ve II. istihdam paketlerine istinaden; bir taraftan aktif istihdam programlarına aktarılan kaynaklarda artış sağlanırken, diğer taraftan bu programların çerçevesi genişletilmiş; işgücü yetiştirme kursları ve toplum yararına çalışma programlarına (TYÇP) ek olarak girişimcilik ve staj programları yeni bir hizmet olarak İŞKUR'a verilmiştir.

Bu kapsamda, Bakanlar Kurulu Kararı ile 2009 ve 2010 yılları için sırayla 511 ve 509 milyon TL olmak üzere Aktif İstihdam Programları için İŞKUR'a toplam 1 milyar 20 milyon TL'lik kaynağı kullanma imkanı sağlanmıştır.

Tüm bu teşvikler kısa sürede meyvesini vermiş; 2008 yılında düzenlenen toplam 1.806 programa 31 bin 927 kişi katılmışken, 2009 yılında düzenlenen 10 bin 113 programa, 120 bin 099'u erkek, 93 bin 753'ü kadın olmak üzere toplam 213 bin 852 kişinin katılımı sağlanmıştır. 2010 yılı Ocak-Eylül dönemini kapsayan ilk beş aylık dönemde ise düzenlenen 8.536 programa, 95.538'i erkek, 70.907'i kadın olmak üzere toplam 166 bin 445 kişinin katılımı sağlanmıştır.

Öte yandan İŞKUR, yukarıda sayılan hizmetlerinin yanı sıra, istihdamın geliştirilmesine dönük olarak, çeşitli hedef gruplarına yönelik etkili projeler ve programlar da geliştirmektedir. Bu projelerden devam edenler aşağıda belirtilmiştir.

- Kadın İstihdamının Desteklenmesi Operasyonu,
- Genç İstihdamın Artırılması Operasyonu,
- Kamu İstihdam Hizmetlerinin Etkinliğinin Artırılması Operasyonu,
- Herkes İçin İnsana Yakışır İş: Ulusal Gençlik İstihdam Programı ve Antalya Pilot Bölge Uygulaması,
- Sektörler Arası İşbirliğine Dayalı İstihdamı Geliştirme ve Girişimciliği Destekleme Projesi,
- GAP II Projesi,
- Dezavantajlı Kişilerin Sosyal Entegrasyonunun ve İstihdam Edilebilirliğinin İyileştirilmesi Operasyonu,
- Yatırımlar Doğrultusunda Gençlere Yönelik İstihdam Kursları Operasyonu,
- 21. Yüzyılın İnsan Kaynaklarının Yetiştirilmesine Yönelik Olarak İşgücü Piyasası (Arz ve Talep) Bilgilerinin Toplanması, Geleceğe Yönelik Tahminlerin ve Etkin Bir İşgücü Piyasası Analiz ve İzleme Sisteminin Oluşturulması Projesi,
- Uzun Dönemli İşsizlerin İstihdam Edilebilirlikleri Yararına İşgücü Piyasası Aracılık Faaliyetlerinin Artırılması Projesi,
- Avrupa Rehberlik Merkezi (Euroguidance-Türkiye),

Bilindiği üzere, Hükümetimiz tarafından 2008-2009 yılları "Kayıt Dışı İstihdamla Mücadele" yılı ilan edilmiş, Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığının koordinasyonunda tüm bakanlık ve diğer kurumların birimleri ile yapılan toplantılar sonucunda "Kayıt Dışı İstihdamla Mücadele Stratejisi" belirlenerek Bakanlar Kuruluna sunulmuş ve kamuoyu ile paylaşımı sağlanmıştır. Sosyal Güvenlik Kurumunca da bu strateji kapsamında çalışmalar devam ettirilmektedir.

Diğer taraftan, tüm hükümleri 2008 yılı Ekim ayı başı itibariyle yürürlüğe giren 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda kayıt dışı istihdamın önlenmesi konusunda önemli hükümler getirilmiştir.

Şöyle ki;

- Ücretlerin bankalara yatırılması zorunluluğu getirilmiştir. 18/11/2008 tarihli ve 27058 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Ücret, Prim, İkramiye ve Bu Nitelikteki Her Türlü İstihkakın Bankalar Aracılığıyla Ödenmesine Dair Yönetmelik" hükümleri çerçevesinde, 10'un üzerinde işçi çalıştıran işyerlerinde ücretlerin bankalar vasıtasıyla ödenmesi öngörülmüştür.

- Kendi nam ve hesabına çalışanların (tarım da dahil) sigortalılık bildirimlerinin, faaliyetleri ile ilgili kayıt ve tescilleri yapılan vergi dairesi ve meslek kuruluşlarınca yapılması zorunluluğu getirilmiştir.

- Kayıt dışı istihdam konusunda yapılan denetimlerde caydırıcılık sağlaması için uygulanan idari para cezaları artırılmıştır.

- Esnek çalışanların kayıt altına alınması için düzenlemeler yapılmıştır.

- İsteğe bağlı sigortaya müracaat ve devam şartları kolaylaştırılarak daha fazla kişinin kayıt altına alınması, bunların genel sağlık sigortası kapsamına alınmaları ve dolayısıyla sisteme dahil edilmeleri ile kayıt dışı istihdamın önlenmesi amaçlanmıştır.

- Tarımsal faaliyetlerde bulunanların sisteme dahil edilmesine yönelik olarak sigortalılık için prime esas kazançları ve ödeyecekleri prim miktarlarının 15 yıla yayılacak şekilde kademeli olarak artırılması öngörülmüş, daha fazla kişinin sisteme dahil edilmesi sağlanmış ve bunların genel sağlık sigortası kapsamına alınmaları ile sigortalılıkları özendirilmiştir.

- 5510 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin yedinci fıkrası hükümlerine istinaden; bankalar ve kamu kurum ve kuruluşlarına işlem yaptığı kişilerin sigortalılık bakımından tescilli olup olmadığını kontrol etme yükümlülüğü getirilmiştir.

Söz konusu madde hükmüne istinaden, 28/09/2008 tarihli ve 27011 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5510 Sayılı Kanunun 8 inci Maddesinin Yedinci Fıkrasının Uygulanması Hakkındaki Tebliğ gereğince, 2008 yılı Ekim ayından itibaren bankalar ve kamu idarelerine işlem yaptıkları kişilerin "kimlik ve mesleki" bilgileri de alınarak Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirimleri sağlanmıştır.

Bu kapsamda; tüm bankalar, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Milli Eğitim Bakanlığı, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı, PTT Genel Müdürlüğü, Özerk Spor Federasyonları, TTNET Anonim Şirketi, Türk Telekomünikasyon (Türk Telekom Anonim Şirketi, Turkcell, Vodafon ve AVEA GSM Operatörleri), Noterler, TOKİ, Açıköğretim Fakültesi, TEDAŞ, Kredi ve Yurtlar Kurumu, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü gibi kurum ve kuruluşlardan 2008 yılı Ekim ayından itibaren T.C. kimlik numaraları ile birlikte "mesleki bilgiler" alınmaya ve alınan bilgilerden sigortalılık kontrolü yapılmaya başlanmıştır.

- Anılan Kanunun 59 uncu maddesinin yedinci fıkrası gereğince, 27/9/2008 tarihli ve 27010 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Kamu İdarelerinin Denetim Elamanlarınca Yapılan Tespitler Hakkında Yönetmelik çerçevesinde, kamu idarelerinin denetim elemanlarınca yapılan sigortalılık tespitlerine ilişkin tutanak ve raporların değerlendirilmesi yapılmaktadır.

- 2010 yılı Mayıs ayından itibaren Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığından yoklama fişleri alınarak, fişlerde kayıtlı olanların Sosyal Güvenlik Kurumunda kayıtlı olup olmadıklarının kontrolü yapılmaya başlanmıştır.

- Kayıt dışı istihdamın önlenmesi çalışmaları kapsamında taşra birimlerinde "Kayıt Dışı İstihdamla Mücadele Servisi" kurulmuştur.

- Taşra birimlerinde denetim yapma ve istihdam edilmek üzere sosyal güvenlik kontrol memuru sayısı 719'a çıkarılmıştır.

Bu çalışmalar dışında;

Sağlık Bakanlığı ile yapılan temaslara sonucunda; belli sektörlerde çalışanların tabi tutulduğu portör muayene listelerine "T.C. Kimlik numaraları"nın da eklenerek listelerin Sosyal Güvenlik Kurumuna gönderilmesi konusunda Sağlık Bakanlığınca Sağlık İl Müdürlüklerine talimat verilmiş ve 2008 yılı Mayıs ayından itibaren Sağlık İl Müdürlüklerinden portör muayene listeleri alınarak sigortalılık kontrolü yapılmaya başlanmıştır.

Yine, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı ile yapılan temaslara sonucunda; 1774 sayılı Kimlik Bildirme Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik ekinde bulunan Ek 1 (işyeri bildirimi) ve Ek 2 (çalışanların bildirimi) formlarının Sosyal Güvenlik İl Müdürlüklerine gönderilmesi talimatlandırılmış ve 2008 yılı Temmuz ayından itibaren gönderilen bu formlardan sigortalılık kontrolü yapılması çalışmaları başlatılmıştır.

Diğer taraftan, 2008 yılı Mayıs ayından itibaren faaliyete geçirilen ALO 170 İhbar Hattı ile özellikle kayıt dışı istihdam konusunda gelen ihbar ve şikayetlerin zamanında ilgili birimlere elektronik ortamda ulaştırılması ve gerekli işlemlerin yapılması sağlanmıştır.

Ayrıca, kayıt dışı istihdamla mücadele çalışmaları çerçevesinde, kayıt dışı olarak tespit edilen kişilerin uyruklarına bakılmaksızın gerekli işlemler yapılmakta, Türk vatandaşı olmayan yabancı uyrukluların çalışma izinlerinin olup olmadığının tespiti için Çalışma Bölge Müdürlüklerine bildirilmektedir.

Asgari Ücret Tespit Komisyonu 2010 yılında uygulanacak asgari ücretin belirlenmesinde, Asgari Ücret Yönetmeliği'nin 7 nci maddesi hükmü uyarınca ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik ve sosyal durumu, işçilerin geçim şartları ve 2010 yılı enflasyon hedefi gibi faktörleri değerlendirmiş ve 29/12/2009 tarihli ve 2009/1 sayılı Kararı ile 01/01/2010-30/06/2010 ve 01/07/2010-31/12/2010 tarihleri arasında geçerli olmak üzere asgari ücretleri tespit etmiştir.

